

На сьогодні найбільш забезпеченою групою гібридів кукурудзи є середньорання – 461 гібрид (50%), та середньостигла група – 266 гібридів (29%).

Що стосується батьківських компонентів кукурудзи звичайної, слід зазначити, що зараз пройшли державну реєстрацію 1163 компоненти, з яких вітчизняної селекції – 470 або лише 40% від загальної кількості.

УДК 631.1

Матус Валентина,

Шпак Зоя,

Курочка Надія

Український інститут експертизи сортів рослин

м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ТА ВИВЧЕННЯ СОРТОВИХ КОЛЕКЦІЙ ЯГІДНИХ КУЛЬТУР

Серед багаторічних насаджень ягідні культури займають особливе місце за походженням, біологічними особливостями, поширенням, використанням у народному господарстві та економічним значенням. Свіжі ягоди та продукти їхньої переробки мають високі харчові, дієтичні та лікувальні властивості завдяки вмісту великої кількості різних сполук і біологічно активних речовин, необхідних для організму людини [1].

Завдяки вагомій частці, що займають ягідні культури в економіці сільського господарства, дуже важливим є подальше зростання продуктивності й довговічності ягідних насаджень за рахунок насаджень кращих, високопродуктивних, адаптованих до місцевих умов вирощування сортів, здатних давати стабільні врожаї з високими якісними показниками. Тому питання збереження сортового складу ягідних культур набуває особливого значення, так як їх продуктивність на 60% залежить від сорту.

У межах напряму формування колекцій загальновідомих сортів проводяться дослідження ідентифікації морфологічних ознак із подальшим виділенням сортів з еталонними ознаками, які є невід'ємною частиною методології проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність однорідність та стабільність (ВОС-тест).

На сьогодні сорти ягідних культур випробовуються на полях Заявника, тобто при державній реєстрації сорту рішення приймається на підставі інформації, що надана заявником.

У даній ситуації головним завданням Експертного органу є забезпечення утримання та зберігання офіційного зразка багаторічних видів рослин у встановленому Установою порядку [4].

Решетилівська лабораторія Полтавського ОДЦЕСР філії УІЕСР у 2012–2015 рр. залучена до процесу формування та підтримання колекції

загальновідомих сортів ягідних культур. Головним завданням є формування, вивчення та збереження колекційного матеріалу, виділення джерел цінних ознак. Невід'ємними елементами колекцій є еталонні зразки, на базі яких проводиться вдосконалення існуючих класифікаторів з ягідних культур [3]. Дослідження, спостереження та обліки проводяться згідно Методики проведення кваліфікаційної експертизи ягідних культур [1].

Наразі загальновідома колекція сортів ягідних культур на Решетилівській лабораторії Полтавського ОДЦЕСР філії УІЕСР нараховує 341 сорт. Основними складовими частинами колекції є 22 сорти агрусу звичайного (*Ribes uva-crispa* L.), 82 сорти малини (*Rubus idaeus* L.), 39 сортів порічок (*Ribes rubrum* L.), 94 – смородини чорної (*Ribes nigrum* L.), 57 – суниці (*Fragaria xananassa* Duch.). У колекції є і малопоширені культури: 18 сортів актинідії (*Actinidia* Lindl.), 16 сортів кизилу (дерен) (*Cornus mas* L.), 7 сортів калини звичайної (*Viburnum opulus* L.), 4 сорти – чорниці щиткової (*Vaccinium corymbosum* L.), 2 сорти ожини (*Rubus subgenus Eubatus* sect. *Moriferi* & Ursini). За походженням більшу частину колекції складають сорти вітчизняної селекції.

Найбільша колекція смородини, суниці, малини та порічок. У 2015 р. колекція в Решетилівській лабораторії Полтавського ОДЦЕСР філії УІЕСР поповнилась 19 новими сортами: по 6 сортів смородини й агрусу, 4 – калини, 2 – актинідії та 1 сорт порічок.

За сортами, які вперше занесені до Державного реєстру сортів рослин придатних для поширення в Україні, в закладі ведуть фенологічні спостереження, вивчають морфологічні ознаки та проводять біометричні виміри впродовж трьох років поспіль для визначення сортів із еталонними ознаками.

Формування колекції загальновідомих сортів ягідних культур дає змогу створити базу морфологічних ознак для виведення сортів еталонів, для післяреєстраційного сортовивчення, проведення семінарів, днів поля з метою реклами та поширення нових та перспективних сортів.

Список використаної літератури

1. Шестопад Г. С. Лікарська цінність антиоксидантних плодів малопоширених ягідних культур / Г. С. Шестопад, О. М. Струменська // Сад, виноград і вино України. – 2011. – № 5–6. – С. 28–33.

2. Методика державного сортовипробування сортів на придатність до поширення в Україні: Загальна частина // Охорона прав на сорти рослин : офіц. бюл. – К. : Алефа, 2003. – Вип. 1, Ч. 3. – 106 с.

3. Документ TGP/4. Склад та підтримання сортових колекцій // Охорона прав на сорти рослин : офіц. бюл. – К. : Алефа, 2009. – Вип. 3, Ч. 2. – 17 с.

4. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин»: за станом на 02.03.2014 р.; Верховна Рада України; Закон від 21.04.1993 № 3116-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.